

Port Environmental Review System (PERS) (publieksversie) 2024-2026

Foto: Joachim de Ruijter

April 2024

EcoPorts is het belangrijkste milieu-initiatief van de Europese havensector. Het initiatief werd in 1997 genomen door een aantal proactieve havens en is sinds 2011 volledig geïntegreerd in de European Sea Ports Organisation (ESPO). Het basisprincipe van EcoPorts is het creëren van een gelijk speelveld op milieugebied door samenwerking en het delen van kennis tussen havens. Voor de certificering van EcoPorts maakt Port of Harlingen een uitgebreid rapport in het Engels, het Port Environmental Review System (PERS). Dit rapport is te vinden op onze website.

Van deze Engelse versie maakt PoH een verkorte Nederlandse versie. Zo kan iedereen die er meer van wil weten, maar niet door een heel uitgebreid Engels rapport, lezen waar het om gaat. Deze versie ligt voor u.

Aanvullende informatie, bijvoorbeeld tabellen en overzichten, vindt u terug in de Engelse versie.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Introductie Ecoports	3
	Ecologie en economie in evenwicht	3
	Directieverklaring	4
Hoofdstuk 2	Profiel haven	5
	Havengebieden	5
	De industriehaven en de nieuwe industriehaven (industriehavens)	5
	Veerhaven	5
	Jachthaven	5
	Visserijhaven	6
	Traditionele Zeilschepen, de 'Bruine vloot'	6
	Beheer van de haven	6
Hoofdstuk 3	Milieuaspecten	7
	Overzicht milieuaspecten	7
	Prioritering van milieuaspecten	7
Hoofdstuk 4	Resultaten PERS 2022-2024	8
	Milieuprestatie-indicatoren	8
	Afval	8
	Energie-efficiëntie	9
	Baggeren	10
	Waterkwaliteit	11
	Relatie met lokale gemeenschap	11
	Evaluatie 2022-2024	12
Hoofdstuk 5	Doelstellingen PERS 2024-2026	13
	Milieuprestatie-indicatoren	13
	Baggeren	13
	Energie-efficiëntie	14
	Afval	14
	Relatie met de lokale gemeenschap	15
	Waterkwaliteit	15
Hoofdstuk 6	Verantwoordelijkheden en middelen	17
	Milieuverantwoordelijkheden van personeelsleden	17
	Middelen	17

Hoofdstuk 1 Introductie Ecoports

European Sea Ports Organisation (ESPO) geeft certificaten aan havens die de milieuwetgeving onder controle hebben en stappen zetten om de impact van de haven op de omgeving te verkleinen. ESPO toetst de vooruitgang aan de hand van het Port Environmental Review System (PERS) dat door havens tweejaarlijks ingediend moet worden om het Ecoports certificaat te behouden. In het PERS zijn de ambities over de ontwikkeling, innovatie en duurzaamheid van de haven voor de komende jaren vastgelegd. Port of Harlingen is sinds 2015 EcoPorts-gecertificeerd.

Ecologie en economie in evenwicht

De haven van Harlingen grenst aan het UNESCO werelderfgoedgebied Waddenzee. De NV Port of Harlingen (hierna te noemen PoH) is vanaf 2018 zelfstandig (gemeente Harlingen is 100% aandeelhouder). De haven is belangrijk voor de economische ontwikkeling van Noord-Nederland en de stad Harlingen. De ligging aan de Waddenzee brengt grote ecologische uitdagingen met zich mee. Het certificaat helpt om continu aandacht te besteden aan de balans tussen ecologie en economie en aan het uitwerken van duurzame ambities.

Duurzame groei

De ambitie is om in 2035 'het meest duurzame maritieme en logistieke hart van Noord-Nederland' te zijn. Hoofdpunten zijn de werkgelegenheid en de continuïteit en groei mogelijkheden voor bedrijven in het havengebied. Alles in balans met de natuurlijke omgeving. Om deze ambities voor 2035 te realiseren is samenwerking met stakeholders belangrijk voor PoH.

Strategie

De komende jaren blijft PoH zich richten op het versterken van economie, duurzaamheid, transport en logistiek. Met respect voor de ecologische waarde van het Waddengebied richt PoH zich op groei binnen de bestaande ruimte. Duurzame ontwikkeling is een voorwaarde om een aantrekkelijke vestigingsplaats te blijven.

Rollen

Vanuit de visie 'het juiste bedrijf op de juiste plaats' werkt PoH aan de ontwikkeling, groei, innovatie en duurzaamheidsinitiatieven van en binnen de zeehaven en het goederenvervoer over water. PoH verbindt, faciliteert en stimuleert. Op deze wijze zet PoH zich in voor een stabiele, effectieve, veilige en duurzame basis voor een professionele en veelzijdige haven.

PoH heeft korte lijnen met de bedrijven om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Directieverklaring

PoH heeft de ambitie om in 2035 'Het duurzame maritieme en logistieke hart van Noord-Nederland' te zijn. Het ontwikkelde milieubeleid en managementsysteem is afgestemd op de lokale havenactiviteiten en ambities.

Beloftes:

- Bijdragen aan duurzame ontwikkeling op lange termijn door de milieueffecten van de activiteiten van PoH en de bedrijven in het havengebied in kaart te brengen, te monitoren en te minimaliseren.
- PoH houdt zich hierbij aan de nationale normen (richtlijnen) zoals vastgelegd door de European Seaport Organisation (ESPO) in het PERS en de principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- PoH committeert zich aan de afspraken uit het Pact van Marum en de Agenda voor het Waddengebied 2050.
- Bij havenuitbreiding optimaliseert PoH de haven door toepassing van het principe 'Building with Nature'.
- PoH blijft goed op de hoogte van bestaande en nieuwe milieuwetgeving en voldoet aan alle voor PoH geldende milieueisen.
- PoH ondersteunt haar klanten en belanghebbenden bij hun plannen, bij implementatie van innovaties, bij (ontwikkeling van) duurzame werkwijzen en bij gebruik van duurzame producten.
- PoH communiceert en draagt haar milieubeleid uit zowel intern (met medewerkers) als extern (bijvoorbeeld met huurders, aannemers of inwoners van Harlingen) door de beleidsverklaring en het milieuverslag.
- Informatie wordt gedeeld met andere Waddenzeehavens om samen te leren en het gezamenlijke milieubeleid te verbeteren.
- PoH zorgt voor een efficiënte inzameling, controle en verwerking van de verschillende afvalstromen in de haven.
- De scheepvaart wordt gestimuleerd om schonere brandstof te gebruiken volgens de laatste inzichten op het gebied van duurzame brandstoffen.
- Bij het uitvoeren van baggerverplichtingen in de havenbekkens wordt rekening gehouden met de milieueffecten van baggeren.
- PoH zorgt ervoor dat de haven een prettige plek is om te werken en te bezoeken.

Harlingen, 19 januari 2024

Paul Pot
Directeur

Hoofdstuk 2 Profiel haven

De haven van Harlingen ligt op het kruispunt van grote weg- en waterwegen en is economisch van belang voor Noord-Nederland en met name de provincie Fryslân. De haven is een draaischijf tussen de Waddenzee, de Noordzee en het achterland. Belangrijke binnenvaartroutes verbinden de haven van Harlingen met de havens van Kampen, Amsterdam en Rotterdam. Verder heeft de haven korte zeeroutes met Groot-Brittannië, Scandinavië en de Baltische staten.

Havengebieden

De haven van Harlingen kent verschillende havengebieden die zich richten op een specifieke klantengroep.

De industriehaven en de nieuwe industriehaven (industriehavens)

Dit zijn de locaties van de grotere industriële en logistieke faciliteiten. In dit deel van de haven is 1.500 meter kade beschikbaar voor het laden en lossen van binnenvaart- en zeeschepen. Deze havengebieden zijn direct vanaf de Noordzee bereikbaar via een 7,5 meter diepe vaargeul door de Waddenzee zonder eerst bruggen of sluisen te passeren.

In deze havengebieden zijn verschillende havengerelateerde bedrijven actief:

- Overslagbedrijven die im- & export en doorvoer van goederen over zee, weg en binnenwateren faciliteren: HOV Harlingen BV en Nesta Shipping BV
- Voedselopslagbedrijven en voedselproducten (aardappelen en vis), bedrijven met magazijnen voor koel- en diepvriesopslag: Lineage, Lenger Seafood BV. en visafslag Urk
- Bulkmetaalbedrijven die grondstoffen en voedingsmiddelen (aardappelen en vis) verwerken: Esco Frisia zout (zoutwinning) en Spaansen (zand, grind en betonproducten)
- Bedrijven met maritieme ondersteunende functies, zoals scheepswerven, (offshore)dienstverleners en toeleveringsbedrijven: Damen Ship Repair Harlingen, BDS Harlingen (calamiteitenbestrijding), Tuinman Sleepdiensten en Wagenborg Shipping
- Scheepsagenten Nesta Shipping en Kuhlman Repko Shipping

Veerhaven

De veerdienst naar de Waddeneilanden Terschelling en Vlieland wordt uitgevoerd door de Terschellinger Stoomboot Maatschappij (TSM), beter bekend als Rederij Doeksen. Doeksen doet ook het vrachtvervoer van en naar de eilanden, voornamelijk vuile lading (groenafval en destructievoertuigen).

Doeksen vaart momenteel met vier autoveerboten en twee snelschepen (zonder auto's). In de nabije toekomst zijn alle schepen, op de LNG-schepen na, aan vervanging toe. Hernieuwde gunning van de concessie biedt - door weloverwogen formulering van de gunningscriteria - kansen voor verduurzaming en operationele efficiency.

Jachthaven

Harlingen heeft een jachthaven in het oude deel van de stad, in de Noorderhaven en het achterste deel van de Zuiderhaven. Deze liggen in het centrum van Harlingen en daardoor dichtbij de

bezienswaardigheden van de stad. Particuliere schepen meren hier vaak aan als ze van of naar de Waddenzee varen.

Visserijhaven

Harlingen is de thuishaven van de Urker vissersvloot, de belangrijkste vissersvloot van Nederland. Aan het einde van een visweek leveren de vissersschepen hun vangst af op de Urker visafslag in Harlingen.

Traditionele Zeilschepen, de 'Bruine vloot'

In Nederland zijn 400 traditionele zeilschepen die voor recreatiedoeleinden worden gebruikt, waarvan 70 een thuishaven in Harlingen hebben. Harlingen is voor de bruine vloot de grootste charterhaven van Nederland en een toeristische trekpleister. Van april tot oktober varen ze met passagiers op de Waddenzee, het IJsselmeer en de Friese meren. De schepen liggen afgemeerd in de Nieuwe Willemshaven, Het Dok en in het voorste deel van de Zuiderhaven.

Beheer van de haven

PoH is verantwoordelijk voor de ontwikkeling, exploitatie, het beheer van de haven en het resultaat richting de enige aandeelhouder gemeente Harlingen.

PoH is verhuurder; verantwoordelijk voor het havengebied, terreinen, havens, kademuren, toegang en ontsluiting en de ontwikkelingen en exploitatie van het havengebied.

Het ondernemingsplan 2019-2023 is geactualiseerd in het nieuwe bedrijfsplan voor de komende vijf jaar tot 2028. De ontwikkel-, beheer- en exploitatietaken van PoH zijn:

- Exploitatie van het havengebied, terrein, havens en kademuren (huur of erfpacht)
- Ruimtelijke planning, ontwerp en ontwikkeling van haveninfrastructuur
- Projectmanagement, selectie en contractering van bedrijven voor de realisatie van haveninfrastructuur
- Onderhoud en beheer van de haveninfrastructuur (kaaimuren, steigers, baggerwerken, wegen, terreinen en gladheidbestrijding), inclusief de fysieke omgeving
- Milieubeheer
- Concurrentieanalyse, marktonderzoek en formulering van strategisch beleid
- Formulering van commercieel beleid, onder andere het uitgiftebeleid, acquisitiebeleid, investeringsbeleid en prijsbeleid
- Promotie en marketing
- Acquisitie van bedrijven en lading (in samenwerking met het havenbedrijfsleven)
- Bedrijfsontwikkeling
- Gronduitgifte en tenderprocedures
- Account- en contractmanagement (naleving contract en facturatie), onderhouden zakelijke relaties en HSBA

Hoofdstuk 3 Milieuaspecten

Overzicht milieuaspecten

Definitie van een milieuaspect is volgens ESPO: 'Elementen van de activiteiten, producten of diensten van het Havenbedrijf, die in wisselwerking staan met het milieu.'

Het overzicht van milieuaspecten van PoH geeft de activiteiten, producten en diensten van de haven en beschrijft voor elke activiteit wat de impact van die activiteit is op het milieu. Wie is waar bij betrokken, welke wetgevingen zijn van toepassing en welke maatregelen worden genomen om schade aan het milieu te voorkomen of te beperken.

Prioritering van milieuaspecten

Op basis van de effecten op het milieu en de laatste ontwikkelingen in de haven is een prioriteitenlijst opgesteld. Deze lijst wordt elke twee jaar bijgewerkt.

Milieuprestatie-indicatoren

Hieronder wordt van een aantal milieuaspecten beschreven waar het over gaat, wat er al aan gedaan is en nog gedaan wordt.

Afval

Waar gewerkt en gerecreëerd wordt, ontstaat afval. Het verminderen van de hoeveelheid afval, vooral plastic, is belangrijk, met name in en rond een kwetsbaar gebied als de Waddenzee. Dit voorkomen vereist goede faciliteiten voor schepen om hun afval te deponeren.

Daarnaast moeten de kades ook schoon blijven. Afval trekt dieren aan en waait ook de haven in. Een schone haven is een aantrekkelijke haven.

We onderscheiden 3 soorten afval:

- Afval afkomstig van zeeschepen

De inzameling van afvalstoffen afkomstig van zeeschepen is geregeld in de Wet voorkoming verontreiniging door schepen (Wvvs). In het Havenafvalstoffenplan (HAP) staat hoe PoH de regels implementeert. Dankzij de wettelijke regulering is de hoeveelheid zwerfafval in havens afgenomen.

- Afval afkomstig van pleziervaart, binnenvaart en bruine vloot

Afvalinzameling in de binnenhavens ligt bij de gemeente. In de binnenhavens zijn meerdere afvalbakken geplaatst om afval gescheiden in te zamelen. Afval van de bruine vloot wordt onder begeleiding van iemand van de scheepsbemanning in de daarvoor bestemde bak gedaan. Deze afspraken worden niet altijd nageleefd. Inwoners van Harlingen gooien soms hun afval in de afvalbakken in de binnenhavens. Het gevolg is uitpuilende afvalbakken en een vervuilde haven. In de Noorder- en Zuiderhaven maken schippers van plezierjachten en de bruine vloot gebruik van ondergrondse containers.

- Drijvend afval en zwerfvuil

Het zwerfvuil op de kades en de taluds is vaak afkomstig van bedrijven en spoelt aan, ook door de open zeehaven. Met de bedrijven worden afspraken om dit zwerfvuil te voorkomen gemaakt. Het drijvende afval wordt eens in de zoveel tijd opgeruimd.

Bubble Barrier

De Bubble Barrier is een systeem waarbij een pijp bellen in het water blaast. Hierdoor wordt het drijvende afval omgeleid naar een systeem dat het afval verzamelt waarna het via land wordt afgevoerd. Schepen kunnen ondanks de bellen ongehinderd doorvaren, net als vissen.

Eind mei 2024 is de Bubble Barrier geplaatst in het Van Harinxmakanaal als onderdeel van het project 'schoonste stad van het wad'.

Vissen op zwerfafval

In het project 'Fishing for Litter' brengen deelnemende vissers (belangeloos) het zwerfvuil dat in hun netten terecht komt aan land. Het project, deels gefinancierd door de EU met een bijdrage van de deelnemende havens, is oorspronkelijk opgezet door KIMO (Kommunernes Internationale Miljøorganisatie, opgericht in 1990 in Denemarken), een netwerk van meer dan 80 lokale autoriteiten in acht landen die samenwerken voor gezonde zeeën, schone stranden en bloeiende kustgemeenschappen. Haar missie is het voorkomen van vervuiling en het beschermen, behouden en verbeteren van de zeeën en kustwateren van het noordoostelijke deel van de Atlantische Oceaan en de Oostzee. KIMO regelt namens de Nederlandse havens de organisatie en inzameling van passief gevist afval.

Klachten

In het Havenafvalplan staat de procedure voor het afhandelen van klachten. De havenfunctionarissen van PoH hebben een signalerende rol. Klachten over zwerfafval komen nu vooral binnen bij de gemeente Harlingen en via social media. Tot nu toe zijn er geen formele klachten ontvangen bij PoH.

Energie-efficiëntie

Duurzame energie is een belangrijk onderwerp voor PoH voor het creëren van een duurzame toekomst. PoH zet zich in om samen de energietransitie aan te pakken. Hieronder een aantal voorbeelden van hoe PoH de energietransitie aanpakt.

Walstroom

Schepen moeten vaak systemen draaiende houden als ze in de haven liggen. In de haven van Harlingen is walstroom te gebruiken, afkomstig van een duurzame bron zoals zonne- en windenergie. Om geluid- en stankoverlast tegen te gaan en voor het milieu is het beter walstroom te gebruiken. In het nieuwe systeem betaalt ieder zijn eigen verbruik. Doordat dit inzichtelijk is, gaat men er bewuster – en dus zuiniger – mee om. Via een app wordt het systeem geactiveerd en bij het loskoppelen automatisch de verbruikte hoeveelheid stroom gefactureerd.

Waterstofgenerator

LNG blijkt minder duurzame brandstof dan gedacht, dus verschuift de aandacht naar waterstof (H₂), als mogelijk duurzamere brandstof. Er wordt een waterstofgenerator getest in de haven van Harlingen. De generator is naar verwachting in september 2024 klaar voor gebruik.

Energieverbruik/schonere energie

PoH streeft naar 100% groene energie door certificaten in te kopen voor groen gas, zonne- en windenergie. Met het nieuwe energiecontract in 2024 gebruikt PoH nu lokaal opgewekte energie voor haar totale verbruik.

Zonnepanelen op het gebouw van Visafslag Urk

In 2024 wordt besloten of het mogelijk is om zonnepanelen op het dak te plaatsen.

Renovaties kantoorgebouw

Het kantoor van PoH is gerenoveerd. Er is betere isolatie en Ledverlichting geïnstalleerd. Er wordt gewerkt aan het optimaliseren van het verwarmingssysteem.

Dark Sky

Lichtvervuiling verstoort de natuur, heeft invloed op de menselijke gezondheid, verspilt geld en energie, draagt bij aan klimaatverandering en belemmert ons zicht op het heelal. Verlichting naar beneden richten op de kades van de haven van Harlingen vermindert de lichtvervuiling vanuit de haven aanzienlijk. Het plan is om de verlichting in de industriehaven te vervangen door nieuwe verlichting die rekening houdt met dit dark sky principe. Op de viskades is alle conventionele verlichting inmiddels vervangen door Ledverlichting.

Schonere brandstoffen

PoH heeft een elektrische dienstauto. Een tweede zit in de planning. PoH heeft een vergunning voor het truck-to-ship bunkeren van LNG op drie locaties in de industriehaven en biedt zo een duurzamer alternatief voor fossiele brandstoffen. De nieuwe brandstofcentrale die gebouwd wordt op de oude gaswinningslocatie, produceert gasen die voldoen aan de Europese eisen voor duurzame brandstof. Havengebruikers krijgen zo eenvoudig toegang tot een duurzaam alternatief voor hun brandstoffen.

Green awards

Green Awards is een stimulerings- en certificeringsprogramma dat duurzame en veilige scheepvaart ondersteunt. Schepen die voldoen aan de eisen voor de Green Award krijgen korting op haven- en kadegeld van PoH. Er zijn gesprekken over meer kortingen en afspraken met meerdere Nederlandse havens, zodat schepen in Nederland een gelijk speelveld hebben.

Baggeren

De haven van Harlingen ligt aan de Waddenzee, een kwetsbaar gebied belangrijk voor de ecologie van Europa. De Waddenzee is ondiep en vaargeulen slibben dicht. Elk jaar wordt er gemiddeld 1 miljoen kubieke meter slib uit de haven verwijderd, omdat er constant gebaggerd moet worden. Dit heeft een negatieve impact op de natuur. Stakeholders zoeken een gebiedsgerichte aanpak om de belangen van de natuur te beschermen en ook de economie te waarborgen.

Alternatieve toepassing

PoH neemt deel aan het project 'Slib op veen': partijen die grond afgraven worden gekoppeld aan partijen die grond nodig hebben. Zo hoeft er minder grond te worden afgegraven, wordt de uitstoot verminderd en besparen beide partijen geld.

Waterkwaliteit

De waterkwaliteit in de haven wordt beïnvloed door o.a. afval, lawaai, olielekken, enz. Water in de haven moet eigenlijk niet alleen schoon zijn, maar ook in staat om een biodivers ecosysteem te ondersteunen. Waterkwaliteit is een probleem in alle havens. PoH volgt aandachtig ontwikkelingen en onderzoeken in Nederlandse havens naar de waterkwaliteit en hoe deze verbeterd kan worden. Dit geldt ook voor de bodems van havenbekkens die vaak vervuild zijn met chemicaliën.

Hoeveelheid gelekte olie

Rijkswaterstaat is verantwoordelijk is voor de waterkwaliteit in de haven. Zij meten de waterkwaliteit en ondernemen actie in geval van een olie lekkage. Om te voorkomen dat het lek zich door de hele haven verspreidt, neemt PoH ook zelf contact op met BDS, gespecialiseerd in opruimen van olie lekkages. BDS plaatst schermen in het water die voorkomen dat de olie zich verder verspreidt, terwijl het oppervlaktewater binnen deze velden wordt afgevoerd.

In de toekomst kan PoH zelf nog sneller handelen. Het nieuwe voertuig dat PoH van plan is te bestellen, is uitgerust met een first response spill kit. Zo wordt in geval van een olie lekkage direct actie ondernomen om verdere schade te voorkomen.

Het aantal olie lekkages in 2022 en 2023 was aanzienlijk lager dan in voorgaande jaren. Nieuwe regelgeving blijkt effectief te zijn. Het doel blijft 0 olie lekkages.

Inzameling van afvalwater

Onder de nieuwe Europese wetgeving mogen cruiseschepen hun afvalwater niet langer in de binnenwateren lozen, maar moeten dit opslaan in een speciale tank of reinigen via een filtratiesysteem voordat het wordt geloosd. Havens moeten een afvalwatervoorziening hebben die dit afvalwater kan lozen op het riool. PoH heeft een zo'n aansluiting gerealiseerd, aan meer wordt gewerkt. Het doel is om nog 45 reguliere ligplaatsen voor traditionele zeilschepen te voorzien van een walaansluiting om afvalwater af te voeren.

Relatie met lokale gemeenschap

Harlingen en omgeving is sterk betrokken bij de haven. De visgerelateerde bedrijven, toerisme & recreatie, industrie en scheepvaart leveren werkgelegenheid, vormen de economische ruggengraat van Harlingen en zijn belangrijk voor Fryslân. Maatschappelijk verantwoord ondernemen kan door samenwerking met lokale bedrijven en het betrekken van de lokale gemeenschap bij activiteiten in het havengebied.

Voor het nieuwe businessplan heeft PoH de onderwerpen duurzaamheid en milieumanagement uitgebreid besproken met havenbedrijven en stakeholders. Wat vinden zij belangrijk, aan welke onderwerpen werken zij zelf de komende jaren en wat verwachten ze van PoH. Deze gesprekken zijn meegenomen in het nieuwe ondernemingsplan 2024 - 2028.

Communicatie over milieubeleid

De visie op duurzaamheid in de haven staat op de website, net als het PERS-rapport en een algemene schets van de plannen om in 2035 de duurzaamste haven van Noord-Nederland te zijn. Om het voor iedereen toegankelijk te maken, is er ook een Nederlandse publieksversie van het PERS-rapport.

Lokale milieuprojecten

Het initiatief Skoon Seun in Harlingen maakt gebruik van een nieuw ontworpen vaartuig, de Trash Skimmer. Deze maakt o.a. havens schoon door afval van het wateroppervlak te zuigen. Dit project wordt verder toegelicht in de paragraaf over best practices in de Engelse versie.

PoH neemt deel aan een project van de gemeente Harlingen om de Waddenspromenade, het gebied grenzend aan de Waddenzee, duurzamer in te richten samen met een landschapsarchitect.

Stage

Vanaf augustus heeft een stagiaire van Van Hall Larenstein in Leeuwarden onderzoek gedaan naar de biodiversiteit in de haven. De resultaten van zijn werk zijn verwerkt in het rapport 'Analyse biodiversiteit in en om de haven van Harlingen' dat op de website staat.

Evaluatie 2022-2024

Wat zijn de resultaten van de actiepunten uit het vorige PERS-rapport?

- De meeste doelen zijn behaald
- Er is meer inzicht in de haalbaarheid van de doelen
- De energie-efficiëntie in het kantoor is verbeterd, maar kan nog meer in de warmtevoorziening
- De industriële haven is schoner geworden
- De basis is gelegd voor verbeteringen in de havenverlichting. Er is minder lichtvervuiling vanuit de haven
- Maatregelen om olie lekkages te verminderen zijn zeer effectief gebleken: het aantal olie lekkages is aanzienlijk verminderd
- De bedrijfsbezoeken hebben veel informatie opgeleverd over wat de havenbedrijven van PoH verwachten en waar verbeteringen mogelijk zijn

Milieuprestatie-indicatoren

PoH richt zich de komende jaren op een aantal milieuaspecten. Niet alle doelen uit de vorige PERS zijn volledig gehaald, deze worden ook weer meegenomen.

Baggeren

De Waddenzeebodem bestaat uit losse grond en is ondiep. Daarom moet er constant gebaggerd worden om de voor de haven belangrijke vaargeulen te behouden. Baggeren heeft een negatief effect op de ecologie van de Waddenzee. Er blijft veel grond in het water achter, waardoor het zonlicht de zeebodem niet bereikt. De balans tussen voldoende baggeren en zo laag mogelijke impact op het ecosysteem is daarom erg belangrijk.

Ecosysteemgerichte aanpak

Balans tussen ecologie en economie speelt de hoofdrol in de ecosysteemgerichte benadering. Natuur integreren in baggerwerkzaamheden zodat het minder impact heeft op het lokale ecosysteem.

Vaargeul Boontjes

De vaargeul verbindt de haven van Harlingen via de sluis bij Kornwerderzand met de haven van Amsterdam, Rotterdam en andere havens rondom het IJsselmeer. Het verdiepen van -2,8m naar -3,8m volgens de afspraak uit 2013 tussen Rijk en provincie Fryslân was ingewikkelder dan gedacht. Er is naar de economische en de ecologische impact gekeken en de diepte, breedte, veiligheids- en stortlocaties zijn besproken.

Er wordt een pilot voor 2025-26 opgezet waarin wordt gekeken naar de effecten op baggervolume, doorvaarttijden en nautische veiligheid bij het veranderen van de minimale diepte en breedte van de vaargeul. Voor de stortlocaties wordt gekeken naar goede alternatieven, zowel economisch, ecologische en de invloed op de vaargeul zelf.

Agenda Waddenzee 2050

In de Waddenzee Gebiedsagenda 2050 staat een langetermijnperspectief voor het kwetsbare natuurgebied, doelen en beheer. Belangrijk onderwerp is de maximale hoeveelheid die gebaggerd mag worden. Dit kan gevolgen hebben voor de bereikbaarheid van de haven op middellange en lange termijn, omdat de vaargeulen naar de haven gebaggerd moeten worden om de minimale diepte voor grote schepen te handhaven.

De agenda voor het bestuur van de regio bestaat uit drie pijlers:

1. Bestuurlijk Overleg Waddengebied;
2. Omgevingsberaad Waddengebied;
3. Beheerautoriteit Waddenzee.

PoH neemt deel aan het Omgevingsberaad Waddengebied. PoH volgt de ontwikkeling van deze agenda via het Programmteam Waddenzeehavens en deelname aan de Raad van Advies Waddenzeehavens.

Energie-efficiëntie

Energie-efficiëntie en het terugdringen van de CO₂-uitstoot staan ook voor de komende twee jaar op de agenda. PoH draagt bij aan het terugdringen van het energieverbruik door voorlichtingscampagnes, het aanpassen van verlichting, het optimaliseren van walstroom en het bevorderen van het gebruik van schone(re) brandstof.

Walstroom

PoH verwacht dat door meer walstroomaansluitingen het gebruik van walstroom toeneemt. De komende twee jaar wordt het aantal uren dat schepen gebruik maken van walstroom gemonitord om meer inzicht te krijgen in eventuele knelpunten in het gebruik van walstroom. PoH brengt in kaart hoe het gebruik van walstroom zich verhoudt tot het aantal schepen dat de haven aandoet. Ook worden contracten met energieleveranciers herzien om walstroom voor iedereen een aantrekkelijk alternatief te maken.

Schone brandstof

In 2024 start een pilot voor walstroom op basis van waterstof. Dit systeem maakt de stroom voor walstroom schoner en veel duurzamer en kan ook schepen met meer capaciteit aan.

Stroomgeneratoren op waterstof

Steeds meer schepen varen op elektriciteit. Havens moeten faciliteiten hebben om de accu's van de schepen op te laden. De infrastructuur van Harlingen is daar op dit moment niet op berekend. Om toch aan de vraag naar laadfaciliteiten te voldoen, staat er in de haven van Harlingen een waterstofgenerator om de accu's van elektrisch aangedreven schepen op te laden.

Dark Sky

De verlichting op de Korte Lijnbaankade wordt vervangen door Dark sky verlichting en het effect gemonitord. Bij goed resultaat wordt ook de verlichting in de andere delen van de haven aangepakt.

Duurzame energie cluster

De haven van Harlingen is onderverdeeld in verschillende clusters, zoals visserij, logistiek, veerdiensten enz. PoH ontwikkelt momenteel een nieuw cluster dat zich richt op duurzame energie. De eerder in dit rapport genoemde duurzame brandstofcentrale wordt hierin gebouwd.

Afval

Afval blijft een belangrijk onderwerp in de scheepvaart en daarom ook voor de haven van Harlingen.

Scheepsafval

Door de nieuwe EU-richtlijn is de aanpak van inzameling en verwerking van scheepsafval goed ingeburgerd in de haven. Voor de visserij zijn doelen gesteld. Niet alle vissers doen hun afval altijd in de daarvoor bestemde afvalbak. In 2024 start een voorlichtingscampagne, PoH werkt samen met vissers om afval in te zamelen en zo de inzamelkosten te verlagen. Een speciaal aandachtspunt van deze campagne is de inzameling van schone visnetten, die vaak als afval eindigen. Dit verhoogt onnodig de kosten van afvalinzameling en er zijn ook mogelijkheden om de schone netten te hergebruiken.

Pleziervaart en de traditionele zeilvloot (bruine vloot)

De komende twee jaar wordt verder gewerkt aan de afspraken met vooral de bruine vloot. Via bewustwordingscampagnes en direct overleg met de sector wordt gewerkt aan het optimaliseren van de afvalinzameling, zodat de binnenhaven er schoon en aantrekkelijk uitziet.

Drijvend afval en zwerfvuil

Door de Bubble Barrier neemt de afvalstroom vanuit de binnenwateren naar verwachting af. Ook wordt gekeken naar de totale afvalstroom in de haven en overleggen de havenbedrijven hoe ze samen kunnen werken aan een schone haven.

Hergebruik van afval

PoH kijkt of afval als bouwmateriaal gebruikt kan worden. Meer circulair betekent minder CO₂, zowel bij de verwijdering van afval als voor het maken van nieuwe bouwmaterialen.

EU-regelgeving over circulariteit dwingt straks nog meer gebruik van gerecyclede materialen af. Er valt op dit gebied nog veel te winnen.

Relatie met de lokale gemeenschap

Voor een nog duurzamer haven is een gezamenlijke aanpak van problemen nodig. Denk aan: In je eentje kun je sneller, maar samen kom je verder! Verschillende partijen hebben verschillende ideeën, over het vraagstuk en over de regio. Elke partij pakt zijn rol om bij te dragen aan duurzame doelen.

Herinrichting Waddenspromenade Harlingen

Doel van dit project is de Waddenspromenade en de haven groenere en aantrekkelijker te maken. Hierdoor wordt het een aantrekkelijk gebied voor bezoekers en passanten.

Wat zijn de ideeën in het project:

1. Een zilte heemtuin met inheemse flora (van houtige tot kruidachtige beplanting) van de Waddenkustzone;
2. Een wateropvangtank, voor het opvangen en hergebruiken van regenwater, inclusief installatie;
3. De terugkeer van de oude, historische muur;
4. Veilig en toegankelijk voor voetgangers, fietsers en gemotoriseerd verkeer;
5. Een route voor voetgangers met (historische) informatie over de Waddenzee, de stad en de regio;
6. Paviljoen 'Wad en Stad', open voor publiek. Daken versierd met planten die passen bij het waddenklimaat en een prachtig uitzicht op de haven, de stad en de Waddenzee.

Waterkwaliteit

De komende jaren wil PoH meer inzicht in de toestand van het water in de haven en de belangrijkste factoren die daarop van invloed zijn. De volgende stap is de waterkwaliteit te verbeteren.

Algengroei

Temperatuurverschillen en luchttoevoeging door opgepompt en weer geloosd water veroorzaken en bevorderen algengroei. Het algenschuim dat ontstaat tast de verf van de schepen (en auto's) aan, waardoor er meer onderhoud nodig is. De algen worden gegeten door organismen die op hun beurt weer voer zijn voor meeuwen en andere dieren.

Inzicht in waterkwaliteit binnen de haven verbeteren

PoH overlegt met Rijkswaterstaat en de andere Nederlandse havens om een goed beeld te krijgen van de huidige waterkwaliteit en de doelen te stellen voor de gewenste waterkwaliteit.

Hoofdstuk 6 Verantwoordelijkheden en middelen

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de interne organisatie van PoH en hoe het management in staat is om de doelstellingen uit de beleidsverklaring te behalen. Een functie is gekoppeld aan een (milieu) verantwoordelijkheid. Daarnaast beschrijft het de middelen specifiek voor havenmilieubeheer.

Milieuverantwoordelijkheden van personeelsleden

Deze zijn in een tabel uitgewerkt die in de Engelse versie op de website te zien is.

Middelen

PoH is verantwoordelijk voor de duurzame ontwikkeling van en in de haven van Harlingen. Om inzicht te krijgen in de milieuprestaties van PoH zijn doelen gesteld en acties ondernomen.

Functies

Medewerkers hebben een rol in het behalen van de duurzame doelstellingen en er zijn verantwoordelijkheden neergelegd bij externe partijen.

- CEO: verantwoordelijk voor de duurzame doelstellingen op strategisch niveau.
Eindverantwoordelijk voor alle taken
- Strategisch manager: duurzaamheid in strategische beleidsdocumenten
- Onderhoudsmanager: duurzaamheid in de dagelijkse operatie en duurzame projecten.
- Havenmeester: uitvoeren van de gemandateerde taken binnen de milieuwetgeving

Samenwerking

Met kennisinstituten voor versterking en actualisatie van het milieumanagementsysteem. Deelnemen in het initiatief Waddenzeehavens waarin kennis over onderwerpen als LNG, financieringsmogelijkheden en milieumanagementsystemen wordt gedeeld.

Pro-actief

Bij veranderingen in (activiteiten van) het havengebied met gevolgen voor het milieu, wordt gekeken wat de beste aanpak is binnen de geldende wet- en regelgeving. Dan is er direct contact met de Milieudienst, Rijkswaterstaat, externe juristen en adviseurs.

Actief

Huidige wet- en regelgeving op milieugebied, wordt besproken tijdens werkoverleggen. Als er wijzigingen zijn die onmiddellijk moeten worden gecommuniceerd, wordt dit naar de medewerkers gestuurd.

Jaarlijkse deelname aan de netwerkdag van alle Waddenzee inspectiediensten (SIW) waar relevante thema's als natuur, milieu en scheepvaart worden besproken. Alle medewerkers krijgen de kans hun kennis en netwerk uit te breiden en te onderhouden.

Passief

Regelmatig bezoeken van verschillende websites, zoals scheepvaartnieuws en aankondigingen van de overheid, om op de hoogte te blijven van wijzigingen in relevante wet- en regelgeving.

Budgetten

Er is een begrotingspost voor baggeractiviteiten en duurzaamheidsdoelstellingen. Geluidszonering en bodembescherming worden uitgevoerd door de FUMO en worden gefinancierd uit de algemene begroting van de gemeente. Het organogram geeft 18 FTE in vaste dienst met aanvulling door externe deskundigen.

Contact informatie

[+31 \(0\)517 723 333](tel:+3120517723333)

haven@portofharlingen.nl

Postbus 225 8860AE Harlingen

Waddenpromenade 9-3 8861 NT Harlingen